

SK

SK

SK

EURÓPSKA KOMISIA

Brusel, 17.12.2010
KOM(2010) 762 v konečnom znení

**SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE A VÝBORU
REGIÓNOV**

Následné hodnotenie podujatia Európske hlavné mesto kultúry 2009 (Linz a Vilnius)

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE A VÝBORU REGIÓNOV

Následné hodnotenie podujatia Európske hlavné mesto kultúry 2009

1. Úvod

Táto správa sa predkladá na základe článku 12 rozhodnutia č. 1622/2006/ES¹ z 24. októbra 2006 o činnosti Spoločenstva na podporu projektu Európske hlavné mesto kultúry na roky 2007 až 2019, v ktorom sa vyžaduje, aby „Komisia každý rok zabezpečila vonkajšie a nezávislé hodnotenie výsledkov projektu Európske hlavné mesto kultúry za uplynulý rok v súlade s cieľmi a kritériami akcie stanovenými v tomto rozhodnutí. Správu o uvedenom hodnotení predloží Komisia Európskemu parlamentu, Rade a Výboru regiónov na konci roka nasledujúceho po podujatí Európske hlavné mesto kultúry.“

V tejto správe je uvedené stanovisko Komisie k hlavným záverom a odporúčaniam externého hodnotenia podujatia Európske hlavné mesto kultúry 2009, ktoré je dostupné na webovej stránke:

http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/doc485_en.htm

V rámci externého hodnotenia sa najprv jednotlivo hodnotili obidve Európske hlavné mestá kultúry v roku 2009 (ďalej len „EHMK“): Linz a Vilnius. Potom sa porovnali zistenia a dosiahnuté závery platné pre obidve mestá. Zistenia vychádzali z údajov, ktoré poskytli obidve EHMK, zo spätnej väzby od zainteresovaných strán a z politických a vedeckých dokumentov na európskej úrovni. Pri vypracovaní záverov a odporúčaní v rámci tohto hodnotenia sa vychádza z hodnotenia EHMK 2007 a 2008, ktoré sa uskutočnilo v roku 2009².

2. KONTEXT AKCIE

2.1. Činnosť EÚ v súvislosti s podujatím Európske hlavné mesto kultúry

Pôvodný projekt „Európske hlavné mesto kultúry“ bol vyhlásený na medzivládnej úrovni v roku 1985³ a neskôr bol doplnený o podujatie „Európsky mesiac kultúry“⁴. Na základe týchto činností sa rozhodnutím č. 1419/1999/ES zaviedla akcia Spoločenstva na podporu

¹ Ú. v. EÚ L 304, 3. november 2006.

² Následné hodnotenie podujatí Európske hlavné mesto kultúry 2007 a 2008; štúdia vypracovaná pre Európsku komisiu, ECOTEC Research and Consulting; 2009.

³ Titul „Európske hlavné mesto kultúry“ bol navrhnutý, aby pomohol zbližovať občanov Európskej únie. Pozri uznesenie ministrov zodpovedných za kultúrne záležitosti týkajúce sa každoročného organizovania podujatí „Európske hlavné mesto kultúry“ z 13.6.1985 <http://eur-ex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=en&lng1=en&lng2=da,de,el,en,es,fr,it,nl.&val=117538:cs&page=1&hwords=>

⁴ Závery ministrov kultúry, ktorí sa stretli v rámci zasadnutia Rady z 18. mája 1992, týkajúce sa výberu Európskych hlavných miest kultúry po roku 1996 a „mesiaca kultúry“ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41992X0616:EN:HTML>

podujatia Európske hlavné mesto kultúry na roky 2007 až 2019⁵, ďalej uvádzaná len ako „akcia“. Členské štáty boli zoradené do chronologického poradia na jednotlivé roky, v akom môžu toto podujatie organizovať. Európske krajiny, ktoré neboli členskými štátmi, sa takisto mohli uchádzať o titul bez vopred zadefinovaného chronologického poradia.

Rozhodnutie č. 1419/1999/ES sa neskôr nahradilo rozhodnutím č. 1622/2006/ES⁶, v ktorom sa spresnili ciele akcie, upravilo sa vymenúvanie členských štátov a proces monitorovania počínajúc rokom 2013 a upustilo sa od možnosti, aby sa o tento titul mohli uchádzať mestá nečlenských štátov. Na rozdiel od predchádzajúceho rozhodnutia, ktoré ponechávalo na rozhodnutí členských štátov, aké postupy pri výbere hlavných miest použijú, bez akéhokoľvek následného monitorovania, novým rozhodnutím sa zaviedla dvojstupňová vnútroštátna súťaž s európskymi kritériami, ako aj monitorovacie stretnutia po určení miest.

Od roku 2009 sa o titul každoročne moli uchádzať dva členské štáty; očakávalo sa, že dané dva členské štáty navrhnu mestá a podajú ich prihlášky vrátane kultúrnych programov na príslušný rok európskej výberovej komisii, ktorá odporučila Komisii, aby ich vymenovala. Komisia zas vydala odporúčanie Rade ministrov, ktorá EHMK oficiálne vymenovala. Vzhľadom na čas potrebný na realizáciu podujatia EHMK, ktorého príprava sa začína 6 rokov pred rokom priznania titulu, rozhodnutím z roku 2006 sa ponecháva uplatňovanie rozhodnutia z roku 1999 na EHMK na roky 2007, 2008 a 2009 a predpokladajú sa v ňom prechodné ustanovenia pre tituly na roky 2010, 2011 a 2012.

Finančná podpora EÚ sa poskytuje z programu EÚ Kultúra. Na roky 2007 – 2013 sa vyčlenilo maximálne 1,5 milióna eur ročne na jedno EHMK⁷. Na rok 2009 mala finančná podpora podobu grantov na spolufinancovanie konkrétnych projektov tvoriacich súčasť kultúrnych programov v rámci EHMK.

2.2. Európske hlavné mestá kultúry 2009

Na EHMK na rok 2009 sa vzťahovali výberové postupy stanovené v rozhodnutí z roku 1999. Rakúsko a Litva boli oprávnené organizovať podujatia EHMK v roku 2009 a navrhli mestá Linz (Rakúsko) a Vilnius (Litva). Výborové konanie sa uskutočnilo v roku 2005. Európska výberová komisia vydala správu, v ktorej odporučila obidve mestá na titul na rok 2009, a pritom vydala odporúčania na lepšie dosiahnutie navrhnutých cieľov. Rada ministrov v roku 2005 na odporúčanie Komisie oficiálne udelila titul kandidátskym mestám.

⁵ Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 1419/1999/ES z 25. mája 1999 o akcii Spoločenstva na podporu podujatia Európske hlavné mesto kultúry na roky 2005 až 2019 (Ú. v. ES L 166, 1.7.1999, s. 1). Rozhodnutie zmenené a doplnené rozhodnutím 649/2005/ES (Ú. v. EÚ L 117, 4.5.2005, s. 20). http://www.europa.eu/eur-lex/pri/en/oj/dat/1999/l_166/l_16619990701en00010005.pdf http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2005/l_117/l_11720050504en00200021.pdf

⁶ Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 1622/2006/ES z 24. októbra 2006 o činnosti Spoločenstva na podporu projektu Európske hlavné mesto kultúry na roky 2007 až 2019 (Ú. v. EÚ L 304, 3.11.2006, s. 1). <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2006:304:SOM:EN:HTML>

⁷ Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 1855/2006/ES z 12. decembra 2006, ktorým sa ustanovuje program Kultúra (2007 – 2013) (Ú. v. EÚ L 372, 27.12.2006, s. 1). Ref. oddiel 1.3.

3. EXTERNÉ HODNOTENIE

3.1. Podmienky hodnotenia

Komisia poverila spoločnosť Ecotec Research and Consulting, aby vykonala externé hodnotenie⁸ podujatia EHMK v roku 2009. Hodnotenie zamerané na posúdenie relevantnosti, efektívnosti, účinnosti a udržateľnosti týchto dvoch EHMK v porovnaní s cieľmi akcie a cieľmi stanovenými samotnými EHMK v ich prihláškach a počas realizačnej etapy. K externému hodnoteniu boli priložené správy za jednotlivé EHMK, v ktorých boli uvedené závery a odporúčania, ako zlepšiť vykonávanie akcie. Vzhľadom na skutočnosť, že každé EHMK má tento titul iba jeden rok, závery a odporúčania týkajúce sa hlavných miest boli uvedené vo forme „získaných skúseností“ na pomoc budúcim EHMK pri realizácii ich projektov.

3.2. Metodika

Obidve EHMK boli hodnotené individuálne, čerpajúc čiastočne z hodnotení, ktoré si dali vypracovať samotné EHMK. Údaje sa zhromažďovali na dvoch úrovniach. malá časť údajov sa zhromaždila na úrovni EÚ a väčšiu časť údajov poskytli samotné EHMK. Medzi hlavné zdroje patrili politické a vedecké dokumenty na európskej úrovni; pôvodné prihlášky, štúdie a správy EHMK, ktoré si objednali EHMK, programy podujatí, propagačný materiál a webové stránky; kvantitatívne údaje poskytnuté EHMK o činnostiach, výstupoch a výsledkoch; rozhovory s riadiacimi skupinami každého EHMK; konzultácie s hlavnými zainteresovanými stranami v každom EHMK a návštevy v každom meste. V rámci porovnávacieho preskúmania a metahodnotenia sa posúdili závery pre obidve EHMK, porovnali a posúdili sa rozdiely v prístupoch a overila sa kvalita výskumu. Závery týkajúce sa akcie EHMK sa všeobecne odvodili z posúdenia dôkazov a záverov pre obidve EHMK.

3.3. Zistenia hodnotiteľa

3.3.1. Relevantnosť akcie

V rámci hodnotenia sa dospelo k záveru, že vykonávanie akcie bolo relevantné podľa článku 167 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Ciele „rozvíjanie kultúrnych činností“ a „presadzovanie európskej dimenzie kultúry prostredníctvom kultúry“ hrali v rámci tejto akcie dôležitú úlohu.

V preambule k rozhodnutiu z roku 1999 sa po prvýkrát zaviedol výslovný odkaz na rozvoj kultúry a cestovného ruchu a potrebu mobilizovať veľké skupiny obyvateľstva. Tieto odkazy sa neskôr posilnili v rozhodnutí z roku 2006 zahrnutím konkrétnych kritérií týkajúcich sa „podpory účasti občanov“ a „dlhodobého rozvoja“. Mnoho EHMK išlo ešte ďalej tým, že stanovili jasné sociálne a hospodárske ciele alebo ciele týkajúce sa cestovného ruchu. Zahrnutím týchto cieľov do akcie EHMK sa jednak sformovali, ako aj odrazili širšie trendy v kultúrnej politike.

Rastúci význam týchto cieľov však sprevádzala diskusia o rovnováhe medzi tým, či by sa kultúra mala podporovať pre jej vnútornú hodnotu alebo ako prostriedok prinášajúci konkrétnu, merateľnú návratnosť investícií.

⁸ Rámcová zmluva o poskytovaní služieb č. EAC/03/06 o hodnotení, službách súvisiacich s hodnotením a podpore pri hodnotení vplyvu.

3.3.2. *Relevantnosť EHMK 2009*

V rámci hodnotenia sa posúdila motivácia hlavných miest uchádzať sa o to, aby sa stali EHMK, a relevantnosť ich cieľov v súvislosti s cieľmi akcie a článkom 167. Takisto sa počas hodnotenia skúmal proces, v rámci ktorého sa motivácia EHMK 2009 menila na súbor reálnych cieľov, a zmeny v rámci týchto cieľov počas fázy rozvoja. Obidve EHMK si stanovili ciele, ktoré boli v súlade s akciou a prispôbali ich podľa svojej konkrétnej situácie a podľa svojich priorít. Obidve mestá naplánovali rozmanité kultúrne programy a súvisiace činnosti (napr. komunikácia, dobrovoľnícka činnosť atď.), ktoré by podporili ciele „rozvíjania kultúrnych činností“, „podpory európskej dimenzie kultúry prostredníctvom kultúry“ a „sociálneho a hospodárskeho rozvoja prostredníctvom kultúry“.

Ciele a činnosti Linzu boli veľmi relevantné vo vzťahu ku všetkým trom špecifickým cieľom a osobitne relevantné, pokiaľ išlo o rozvíjanie kultúrnych činností. Pokiaľ ide o Vilnius, mesto z praktických dôvodov nemohlo v uspokojivej miere realizovať tretí cieľ, aj keď sa o to intenzívne pokúšalo, a namiesto toho pokračovalo v činnosti, ktorá bola relevantná najmä vo vzťahu k cieľom „podpory európskej dimenzie“ a „rozvíjania kultúrnych činností“.

3.3.3. *Efektívnosť riadenia*

Posúdila sa efektívnosť riadenia EHMK vrátane ich organizačných modelov, postupov výberu a vykonávania kultúrnych činností a podujatí, komunikácie a propagácie, ako aj postupov na získavanie finančných prostriedkov.

Podobne ako v hodnotení EHMK 2007 a 2008 sa v hodnotení EHMK 2009 takisto zdôrazňuje, že je nevyhnutné, ale zároveň môže byť náročné vytvoriť vhodnú organizačnú štruktúru a vybudovať tím osôb so zručnosťami potrebnými na realizáciu kultúrneho programu. Vyžaduje si to rozsiahlejší súbor zručností, a teda inú štruktúru ako mal tím, ktorý pripravil pôvodnú prihlášku. Takisto treba vyvážiť umelecké a politické záujmy a zabezpečiť, aby súčasné zainteresované strany a spolupracujúci partneri privítali každý nový mechanizmus vykonávania. Obyčajne sa odporúča nová a nezávislá štruktúra, ktorá je dôkladne prispôbená politickému a kultúrnemu kontextu mesta.

EHMK 2009 pristúpili k týmto odporúčaniam veľmi odlišným spôsobom. Linz vyvinul veľmi účinnú a efektívnu štruktúru riadenia a tým poukázal na možnosti riešenia hlavných úloh. Skúsenosti z Vilnius poukazujú na potenciálne následky spojené s neúplným splnením týchto úloh. Mesto sa usilovalo o zavedenie stabilných a účinných opatrení, čo viedlo k problémom v súvislosti s kultúrnym programom a celkovým dosahom podujatia EHMK.

Bez ohľadu na tieto problémy je titul EHMK naďalej veľmi cenený, vytvára priestor pre rozsiahle kultúrne programy a dosahuje významný vplyv. Mestá sa veľmi snažia, aby boli nominované a vo fáze podávania žiadostí takisto prijímajú veľmi jasné záväzky týkajúce sa finančných zdrojov. Je však potrebné zabezpečiť, aby EHMK splnili svoje vlastné záväzky prijaté vo fáze podávania žiadostí. V skutočnosti existuje riziko, že vo veľmi zložitých hospodárskych podmienkach, pri ktorých môže chýbať politický konsenzus, môžu EHMK čeliť konkurencii, ktorú predstavujú iné požiadavky týkajúce sa verejných rozpočtov.

3.3.4. *Efektívnosť mechanizmov EHMK na úrovni EÚ*

Kľúčovým hľadiskom bola efektívnosť výberových, monitorovacích a finančných postupov, ktoré využíva Európska komisia. Zatiaľ čo obidve EHMK vyjadrili celkovú spokojnosť so spôsobom fungovania európskej výberovej komisie, ešte je príliš skoro robiť konečné

závery o efektívnosti, účinnosti a nestrannosti tohto postupu, keďže v ich prípade sa od komisie vyžadovalo, aby sa vyjadrila k absolútnej podstate každej ponuky a nie k podstate ich ponúk v porovnaní s konkurenčnými návrhmi, pretože žiadne neboli. Rozhodnutie z roku 1999 neobsahovalo fázu monitorovania.

Ako však ukázali EHMK 2009 a iné EHMK, fáza rozvoja môže predstavovať značnú výzvu, keď je potrebné ambície uvedené v žiadosti premeniť na súbor reálnych inštitucionálnych opatrení a spoľahlivý kultúrny program. Zatiaľ čo Linzu sa podarilo premeniť žiadosť na účinné podujatie EHMK, Vilnius sa stretol s ťažkosťami. Keďže v rozhodnutí z roku 1999 sa nepredpokladal proces monitorovania, Európska komisia nemala k dispozícii žiadne prostriedky, pomocou ktorých by mohla riešiť obavy, ktoré mala. V prípade Vilnius mohol proces monitorovania (keby bol funkčný) pomôcť pri určení a riešení potenciálnych problémov už v skoršej fáze. Proces monitorovania zavedený rozhodnutím 1622/2006/ES (ktorým sa nahradilo rozhodnutie 1419/1999/ES) by mal predstavovať zlepšenie v porovnaní s opatreniami v rozhodnutí 1419/1999/ES.

Kritériá na financovanie zo strany EÚ vo výške 1,5 mil. EUR na jedno EHMK boli jasné a administratívne postupy sa nelíšili od postupov ostatných programov EÚ. Každé EHMK dostalo finančné prostriedky z programu EÚ Kultúra na konkrétne projekty.

Zatiaľ čo príspevok EÚ z programu Kultúra predstavuje veľmi obmedzený príspevok na operačný rozpočet akéhokoľvek hlavného mesta, projekt spolufinancovaný s grantom Komisie ako súčasť projektu Vilnius 2009 mal značný vplyv z hľadiska európskej pridanej hodnoty a publika.

Akcia EHMK kladie vysoké nároky na kandidátske mestá, vyžaduje si značné investície na kultúrne programy a do miest všeobecne a médiá a verejnosť jej venujú veľkú pozornosť. Je otázne, či by akýkoľvek iný mechanizmus kultúrnej politiky mohol dosiahnuť rovnaký vplyv za rovnako vysoké investície EÚ, pokiaľ ide o finančné zdroje a vynaložené úsilie.

3.3.5. Efektívnosť rozvoja kultúrnych činností

V rámci hodnotenia sa posudzovala efektívnosť každého EHMK pri realizácii kultúrneho programu a jeho vplyv na dlhodobý kultúrny rozvoj hlavného mesta.

Obidve EHMK 2009 dúfali, že budú môcť využiť príležitosť EHMK na zvýšenie svojho profilu prostredníctvom kultúry a ako kultúrne mestá. Linz bol už známy svojím medzinárodným profilom ako priemyselné mesto, ale dúfal, že získa väčšie uznanie (na národnej aj medzinárodnej úrovni) ako kultúrne mesto – a bude môcť konkurovať Salzburgu a Viedni, aj keď v inej oblasti (t. j. skôr v oblasti modernej ako klasickej kultúry). Vilnius už bol známy ako kultúrne centrum Litvy, ale snažil sa o medzinárodné uznanie ako kultúrna destinácia.

Obidve EHMK boli nepochybne úspešné pri realizácii rozsiahlejšieho kultúrneho programu, ako by to bolo v prípade, že mestá by neboli vymenované za EHMK. V Linzi bol tento program veľmi rozsiahly. Vo Vilniuse bol tento program z rozpočtových a riadiacich dôvodov skromnejší a nedosiahol také rozmery, aké boli pôvodne naplánované. V každom prípade podujatie EHMK umožnilo obidvom mestám realizovať väčšie ambicióznejšie podujatia, viac skutočne inovatívnych projektov a nových zákaziek v celom rade kultúrnych žánrov, ako by to bolo v prípade nevymenovania. Obidvom mestám sa podarilo úspešne prilákať viac medzinárodných umelcov. Zatiaľ čo kultúrne subjekty v obidvoch mestách vykazovali zvýšenú kapacitu a lepšiu spoluprácu s partnermi z iných miest a krajín, v Linzi sa vďaka

podujatiu EHMK oživila kultúrna scéna z dlhodobejšieho hľadiska. Počas samotného podujatia Linz na svoje kultúrne podujatia prilákal takmer 3,5 milióna ľudí.

3.3.6. Efektívnosť podpory európskej dimenzie kultúry prostredníctvom kultúry

V rozhodnutí z roku 1999 sa pojem „európsky rozmer“ jednoznačne nedefinuje, ale vníma sa najmä v kontexte kultúrnej spolupráce, ktorá zahŕňa zdôraznenie umeleckých hnutí a štýlov spoločných pre Európanov, ktoré boli inšpirované mestom alebo ku ktorým mesto významne prispelo, a podporu podujatí, na ktorých sa zúčastňujú ľudia aktívni v oblasti kultúry z iných miest v členských štátoch, ktoré vedú k trvalej kultúrnej spolupráci a posilneniu ich hnutia v rámci Európskej únie.

Kritérium „európskeho rozmeru“ stanovené v rozhodnutí z roku 2006 poskytuje mestám priestor na interpretáciu. Príklady sa uvádzajú v príručke pre kandidátske mestá, ktorá je dostupná on-line od roku 2007. Obidve EHMK v roku 2009 preto uplatnili svoje vlastné interpretácie tohto rozmeru.

Obidve EHMK boli úspešné pri organizovaní podujatí, na ktorých vystupovali umelci európskeho významu. Napriek tomu, že obidve mestá už na svojich pravidelných kultúrnych podujatiach privítali významné množstvo medzinárodných umelcov – najmä Linz v rámci podujatí, ako napríklad Brucknerfest a Ars Electronica Festival – vďaka podujatiu EHMK prilákali tieto mestá viac takýchto umelcov. Vo Vilniuse sa uskutočnilo menej podujatí, na ktorých vystupovali umelci európskeho významu, ako v Linzi, ale tieto podujatia možno predstavovali relatívne väčší podiel z jeho kultúrneho programu. Na rozdiel od toho podujatia, na ktorých vystupovali umelci európskeho významu, boli v Linzi početnejšie, ale menej prominentné v porovnaní s jeho zvyšným veľmi rozsiahlym programom. V Linzi nebolo všeobecným cieľom organizovať množstvo vrcholných kultúrnych podujatí zameraných na medzinárodné publikum, ale naopak, ponúknuť kultúrne podujatia na každý deň v roku.

Kultúrne programy obidvoch EHMK zahŕňali veľký počet projektov založených na spolupráci, koprodukcii a výmenách, ktoré by sa zrealizovali aj v prípade, že by mestá neboli vymenované. V prípade Linzu to uľahčila skutočnosť, že kľúčoví zamestnanci agentúry poverenej zabezpečením takejto spolupráce už boli známi v medzinárodnom kultúrnom odvetví a mali vybudované dobré kontakty na potenciálnych spolupracovníkov.

Ani jedno z EHMK 2009 nekládlo do popredia konkrétnu európsku tému alebo otázku. Obidve mestá zdôraznili aspekty európskej histórie, identity a európskeho dedičstva, ktoré už boli v meste prítomné – ale veľmi odlišnými spôsobmi. Vilnius, mesto v krajine, ktorá nedávno pristúpila k EÚ, kladol silný dôraz na svoju dlhú európsku históriu a kultúrne dedičstvo. Linz sa rozhodol, že poukáže na úlohu, ktorú zohrával v temnej kapitole európskej histórie: v nacistickom období, a v rámci toho na židovské dedičstvo mesta (ktoré je v súčasnosti omnoho skromnejšie). Bolo to snáď po prvý krát, čo sa niektoré z EHMK rozhodlo tak explicitne pristúpiť k takej zložitej otázke.

3.3.7. Účinnosť vplyvu v oblasti sociálneho a hospodárskeho rozvoja a rozvoja miest a cestovného ruchu

V rámci hodnotenia sa zistilo, že obidve EHMK boli úspešné pri realizácii rozsiahlejšieho kultúrneho programu, ako by to bolo v prípade, že by neboli vymenované za EHMK, aj keď vo Vilniuse bol tento rozsah omnoho menší, ako sa pôvodne zamýšľalo. Kultúrny program v oboch mestách dopĺňal program investícií do infraštruktúry financovaný z iných zdrojov (najmä zo štrukturálnych fondov v prípade Vilnius), ktoré v prípade Linzu vďaka podujatiu

EHKM získali väčšiu hybnú silu. Podujatie EHKM v Linzi bolo pre toto mesto z hospodárskeho hľadiska významným prínosom, a takisto prinieslo nárast cestovného ruchu, zlepšenie jeho obrazu, tak v samotnom meste, ako aj mimo neho, a väčšiu účasť na kultúrnych činnostiach. Napríklad z údajov o prenocovaní, ktoré poskytlo mesto Linz, vyplýva, že počet prenocovaní sa v porovnaní s rokom 2008 zvýšil o 10 %. Naopak v prípade Vilniusu sa zdá, že podujatie EHKM malo menej významný hospodársky alebo sociálny vplyv.

3.3.8. Trvalá udržateľnosť

Pri hodnotení sa na záver posudzovala udržateľnosť činností EHKM a ich vplyv na riadenie kultúry a dlhodobý rozvoj príslušných miest.

V súvislosti s Linzom možno uviesť množstvo príkladov kultúrnych činností, ktoré sa začali v roku, v ktorom bolo mesto nositeľom titulu, a ktoré pokračovali aj po danom roku, aj keď už na ne pochopiteľne neboli vyčlenené investície vo výške približne 40 miliónov EUR, ako tomu bolo počas roku, v ktorom bolo mesto nositeľom titulu. Okrem toho možno povedať, že kultúrna scéna Linzu je vďaka podujatiu EHKM rozsiahlejšia a živšia. Príklady pokračujúcich kultúrnych činností vo Vilniuse sú relatívne málo početné a existujú iba obmedzené dôkazy, na základe ktorých by sa dalo tvrdiť, že jeho kultúrna scéna je rozsiahlejšia a živšia, ako bola predtým.

Obidve EHKM 2009 vytvorili priestor pre kultúrne činnosti, ktoré posilnia kapacitu na organizáciu lepších, ambicióznejších podujatí a na medzinárodnú spoluprácu. V Linzi sú však takéto činnosti rozšírenejšie. Riadenie a partnerská spolupráca v Linzi sa vďaka podujatiu EHKM posilnili a priniesli tak potenciál pre ďalší pozitívny rozvoj kultúrneho odvetvia tohto mesta.

V tomto štádiu je príliš zavčasu hodnotiť udržateľnosť hospodárskeho vplyvu a vplyvu na cestovný ruch.

4. HLAVNÉ ODPORÚČANIA EXTERNÉHO HODNOTENIA A PRIPOMIENKY KOMISIE

Komisia súhlasí s väčšinou odporúčaní hodnotiteľa, ktoré sú podobné odporúčaniam vydaným na základe hodnotenia EHKM 2007 – 2008.

4.1. Efektívnosť riadenia

Komisia súhlasí, aby sa všetkým EHKM odporučilo, aby si dali vypracovať hodnotenia vplyvu svojich kultúrnych programov a súvisiacich činností.

4.2. Efektívnosť mechanizmov EHKM na úrovni EÚ

Komisia súhlasí s tým, že v budúcich hodnoteniach by sa mali zohľadniť tieto prvky:

- efektívnosť, účinnosť a nestrannosť výberu a postupy monitorovania zavedené rozhodnutím z roku 2006, ako aj vplyv na kvalitu podujatia;
- stála hodnota „značky“ EHKM, tak z hľadiska držiteľov titulu, ako aj z hľadiska širšieho okolia (médií, orgánov kultúrneho sektora a širokej verejnosti); v prípade, keď sa bude

zdať, že hodnota značky klesá, Komisia by mala preskúmať alternatívne prístupy a porovnať ich relatívne prednosti s prístupmi EHMK.

4.3. Účinnosť vplyvu v oblasti hospodárskeho rozvoja, rozvoja miest a cestovného ruchu a pri podpore sociálneho rozvoja prostredníctvom kultúry

V nasledujúcich diskusiách Európska komisia súhlasí s preskúmaním rozsahu, v akom sa koncepcia EHMK (a kultúry všeobecne) môže a mala by sa (naďalej) využívať na poskytovanie stimulov pre mestá na ich dlhodobý rozvoj:

- oživenie miest a hospodárskeho rozvoja alebo či by sa mala vrátiť k prístupu, ktorý je orientovaný viac na samotnú kultúru;
- skutočná sociálna obnova miest a aktívna pomoc všetkým občanom alebo iba rozširovanie kultúrnych možností pre existujúce publikum;
- alebo ponechanie flexibility na mestá, aby si samé zvolili vlastný pomer týchto možností.

4.4. Udržateľnosť

- Európska komisia súhlasí, aby sa pokračovalo v hľadaní spôsobov, ako podporiť udržateľnosť vplyvu EHMK, pričom by sa malo vychádzať z doposiaľ získaných skúseností.

5. ZÁVERY KOMISIE

Komisia dospela k záveru, že titul EHMK je naďalej veľmi cenený, vytvára priestor pre rozsiahle kultúrne programy a dosahuje významný vplyv. Titul EÚ a finančný príspevok majú významný pákový efekt, vďaka ktorému sa z podujatia stáva nákladovo vysoko efektívna a účinná iniciatíva.

Komisia zdieľa celkové hodnotenie hodnotiteľa a akceptuje jeho odporúčania, ktoré sa uvádzajú vyššie.

Komisia poznamenáva, že väčšina EHMK už má systémy hodnotenia vzťahujúce sa na všetky alebo časť ich kultúrnych programov a budú ďalej odporúčať celkové hodnotenia na miestnej úrovni. Na presadzovanie šírenia osvedčených postupov hodnotenia Komisia prostredníctvom programu EÚ Kultúra podporila politické zoskupenie, v rámci ktorého sa model komplexného hodnotenia vypracovaný mestom Liverpool v roku 2008 naďalej prispôsobuje potrebám budúcich EHMK⁹. Takisto sa aktualizovala príručka Komisie pre kandidátske mestá, aby sa do nej zahrnul oddiel týkajúci sa hodnotenia. Okrem toho pri príležitosti 25. výročia EHMK zorganizovala Komisia v marci 2010 konferenciu zameranú na odkaz podujatia a jeho hodnotenie. Súhrn diskusií je dostupný na internetovej stránke Komisie.

Pokiaľ ide o odporúčanie, že budúce hodnotenia by sa mali zamerať na efektívnosť mechanizmov EHMK stanovených v rozhodnutí z roku 2006 a na odporúčanie, že v rámci budúcich debát by sa mali preskúmať rozličné úlohy titulu, Komisia začala hodnotenie týkajúce sa nových opatrení, ktoré by malo ukončené koncom roku 2010. Okrem toho sa

⁹ <http://www.liv.ac.uk/impacts08/>

na jeseň 2010 začína verejná on-line konzultácia. Obidve odporúčania budú podkladom pre návrh Komisie na iniciatívu po roku 2019. Komisia sa bude snažiť zabezpečiť, aby bola iniciatíva aj naďalej v čo najväčšej možnej miere atraktívna, relevantná a efektívna. O týchto otázkach sa takisto diskutovalo na spomínanej konferencii organizovanej pri príležitosti 25. výročia podujatia.

Pokiaľ ide o udržateľnosť, zabezpečenie dlhodobých účinkov podujatia je už jedným z kritérií stanovených v rozhodnutí z roku 2006 a aj naďalej bude mať rozhodujúci význam pri úvahách o predĺžení iniciatívy. Komisia navyše vo svojich dokumentoch, na informačných stretnutiach a ďalších konferenciách kladie a naďalej bude klásť dôraz na význam zahrnutia podujatia ako súčasť dlhodobej politickej stratégie pre oblasť kultúry.